

HELSINGIN KAUPUNKI

Kaupunkiympäristön toimiala
Ympäristöpalvelut

Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma ja -ohjelma vuodelle 2020

SISÄLLYSLUETTELO

1. Yhteenveto ympäristönsuojelun valvonnasta 2020
2. Ympäristönsuojelun valvonnan suunnitelmallisuus
3. Ympäristöhaittailmoitukset
4. Yhteistyö viranomaisten kesken
5. Kansainvälinen yhteistyö
6. Henkilöstöressurit
7. Koulutus ja kehittäminen
8. Tietojärjestelmät
9. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi
10. Valvontakohteet ja tarkastukset vuonna 2020
 - 10.1. Luvan- ja ilmoituksenvaraiset sekä rekisteröitävät toiminnot
 - 10.2. Muut ympäristönsuojelulainsäädännön perusteella valvottavat toiminnot
 - 10.2.1. Jätteisiin ja jätehuoltoon liittyvä valvonta
 - 10.2.2. Meluhaittoihin ja ilmansuojeluun liittyvä valvonta
 - 10.2.3. Pilaantuneen maaperän puhdistamiseen liittyvä valvonta
 - 10.2.4. Jätevesien käsittelyyn ja vesiensuojeluun liittyvä valvonta
 - 10.2.5. Kemikaalien käsittelyyn liittyvä valvonta

1. Yhteenvedo ympäristönsuojelun valvonnasta 2020

Ympäristönsuojeluun liittyvän valvonnan tavoitteina ovat ympäristön pilaantumisen ja ympäristöhaittojen ehkäiseminen, jo tapahtuneesta pilaantumisesta aiheutuneiden haittojen korjaaminen, jätteistä ja jätehuollosta aiheutuneiden haittojen ehkäiseminen sekä jätteiden hyötykäytön ja kiertotalouden edistäminen. Valvonnassa pyritään keskittymään ympäristövaikutuksiltaan merkittäviin kohteisiin ja toimintoihin. Valvottavien kohteiden ensisijaisuuteen vaikuttavat mahdolliset asukkaiden yhteydenotot, aiemmat viranomaisuomautukset ja toiminnasta aiemmin aiheutuneet ympäristövahingot ja toimintaan liittyvät riskit.

Jos tarkastettavassa valvontakohteessa on paljon puutteita, tehdään kohteeseen uusintatarkastus korjaustoimenpiteiden riittävyyden toteamiseksi. Tämä on otettu huomioon tarkastusten kokonaismäärässä.

Tiedossa olevat valvontakohteet ja -tehtävät on listattu taulukkoon 1. Taulukossa 2 on arvioitu vireille tulevien uusien valvontakohteiden ja muiden tehtävien määrää vuonna 2020 viimeisten 2-3 vuoden kokemusten perusteella. Valvontasuunnitelmassa ja -ohjelmassa esitettyjen tarkastusten lisäksi valvontatehtäviin kuuluvat lupa- ja ilmoituspäätösten valmistelu, rekisteröinnit, lausuntojen antaminen muille viranomaisille, ympäristölupahakemuksista ym. annettavat lausunnot aluehallintovirastolle sekä kuntalaisilta tulevien ympäristöhaittailmoitusten ja palautteiden käsittely. Yhä useammin joudutaan myös käyttämään hallintopakkoa hyväksyttävän tilan saavuttamiseksi. Samassa yhteydessä harkitaan myös tutkintapyyntöjen tekemistä poliisille. Menettelyt voivat olla pitkäkestoisia ja vaatia paljon työaikaa.

Lisäksi valvontaan sisältyy kuntalaisten ja yritysten neuvontaa sekä erilaisia kehittämisen-, ohjaus- ja asiantuntijatehtäviä (asiantuntijalausunnot, sidosryhmäkokoukset ym.), joita on vuosittain yhteensä noin 150.

Ympäristöhaittailmoitusten käsittelyyn liittyy tarkastusten ohella myös yhteydenpitoa eri tahoihin ja joskus pitkäänkin kestävää erilaisten asioiden selvittelyä ennen asian ratkaisemista. Asian käsittely ei pääty aina yksikön tekemään ratkaisuun, vaan joissain tapauksissa haitan kärsijä haluaa vielä asiasta valituskelpoisen päätöksen ympäristönsuojeluviranomaiselta.

Taulukko 1: Tiedossa olevat valvonnan kohteet ja toiminnot vuonna 2020

Valvontaohjelmaan sisältyvät kohteet	Kohteita kaikkiaan	Tarkastettavat kohteet	Tehtävät tarkastukset
Ympäristölupa- ja ilmoitusvelvolliset pysyvät toiminnot			
- jätteenkäsittelylaitokset	16	9	9
- autopurkamot	8	3	3
- auto- tai työkonevarikot	5	2	2
- elintarviketuotantolaitokset	9	3	3
- pintakäsittely- / VOC-laitokset	3	2	2
- murskaamot	1		
- krematoriot	3	1	1
- lentopaikat	2		
- polttonestevarastot	2		
- eläinsuojat ja eläintarhat	2	1	1
- huvipuistot	1		
- moottoriurheiluradat	1	1	1
Yhteensä	52	22	22
Rekisteröitävät toiminnot			
- polttonesteiden jakeluasemat	110	4	4
- pienet polttolaitokset	3		
- betoniasemat	7	2	2
- kemialliset pesulat ja VOC-laitokset	33	4	4
Yhteensä	154	10	10
Muut tiedossa olevat suunnitelmallisen valvonnan kohteet	Kohteita kaikkiaan	Tarkastettavat kohteet	Tehtävät tarkastukset
- kohteet, joissa syntyy vaarallisia jätteitä	n. 500	100	120
- pilaantuneen maaperän kunnostuskohteet		25	40
- purku- ja rakennustyömaat			75
- fluorattujen kasvihuonekaasujen käyttö		7	7
- eläinsuojat	25	4	4
Yhteensä		136	246
Suunnitelmalliset tarkastukset yhteensä			278

Taulukko 2: Arvio vuonna 2020 vireille tulevista valvonnan tehtävistä

	Kpl	Tarkastettavat kohteet	Tehtävät tarkastukset
Ympäristönsuojelulainsäädännön mukaiset hakemukset ja ilmoitukset			
- Ympäristölupahakemukset ja ilmoitukset	5	5	5
- Rekisteröinti-ilmoitukset	3	3	3
- Pilaantuneen maaperän kunnostukseen liittyvät ilmoitukset	15	10	20
- Pienet pilaantuneen maaperän kunnostuskohteet	30	20	20
- Meluilmoitukset	200	40	50
- Tapahtumien jätehuoltosuunnitelmat	50		
- Kiinteistöjen jätevesien käsittelyä koskevat hakemukset	5	5	5
- Vesilain ja vesihuoltolain mukaiset kohteet	50	50	50
Lausunnot	110		
Ympäristöhaittailmoitukset	500	500	500
Yhteensä	958		653

2. Ympäristönsuojelun valvonnan suunnitelmallisuus

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 18 luvun mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Ympäristöluvanvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja on valvottava säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja –tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma, jossa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö.

Tämä suunnitelma on laadittu Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden vuoden 2020 ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaksi ja -ohjelmaksi. Valvontasuunnitelma kattaa myös jätelain 124 § 2 momentin mukaisen veloitteen jätteen kansainvälisiä siirtoja, tarkastuksia ja muuta valvontaa koskevan suunnitelman laatimisesta. Jätelain 100 §:n mukaisen keräys-toiminnan valvontaa koskeva suunnitelma on laadittu alkuvuonna 2018.

Valvontasuunnitelman ja –ohjelman laadinnan taustaa, riskinarvioita, tarkastusten järjestämistä ja paikallisia olosuhteita on tarkasteltu vuodelle 2018 laaditussa valvontasuunnitelmassa- ja ohjelmassa.

Vuoden 2019 asukaskysely

Kuntalaisille annettiin mahdollisuus vaikuttaa vuoden 2020 valvontasuunnitelman laadintaan 16.10.-3.11.2019 tehdyllä Internet-kyselyllä, jolla selvitettiin asukkaiden kokemia ympäristöhaittoja sekä mielipiteitä valvonnan painopisteistä. Kyselyyn tuli yhteensä 94 vastausta melko tasaisesti eri puolilta Helsinkiä. Vastausten perusteella ympäristöhaittoja oli koettu erityisesti liittyen liikenteen ja työmaiden aiheuttamiin melu- ja pölyhaittoihin sekä roskaantumiseen. Lisäksi tuli erinäisiä havaintoja paikallisista ympäristöhaitoista, kuten vesistöissä havaituista päästöistä, jotka otetaan huomioon käytännön valvontatyössä. Monet koetuista ympäristöhaitoista olivat kuitenkin sellaisia, että niihin ei ympäristövalvonnan keinoin juuri voida puuttua, kuten esimerkiksi liikenteen aiheuttamat ympäristöhaitat. Vastauksissa tullut ehdotus rakennus- ja purkutyömaiden valvonnan kohdistamisesta suurten työmaiden lisäksi pieniin työmaihin tullaan ottamaan huomioon vuoden 2020 valvonnassa, koska pienillä työmailla rakennuttajan oma valvonta ei usein ole niin tehokasta kuin suurilla työmailla.

3. Ympäristöhaittailmoitukset

Ympäristövalvontaan on viime vuosina tullut vuosittain noin 500 ympäristönsuojelulain 169 §:n mukaista yhteydenottoa, jotka koskevat ympäristössä esiintyvää haittaa kuten esimerkiksi savua, pölyä, melua, jätevettä, öljypäästöä, puutteita jätehuollossa tai roskaantumista. Yhteydenotoista noin kolmannes on koskenut meluhaittoja, kolmannes roskaantumista ja jätehuollon puutteita ja kolmannes ilmanlaatuhaittoja (pöly, savu) tai vesistöihin / jätevesiin liittyviä päästöjä. Ympäristöhaittailmoitukset voivat tulla käsittelyyn puhelimitse, sähköpostitse, kaupungin palautejärjestelmän kautta tai satunnaisesti myös kirjeitse. Haittailmoitusten käsittelyssä sovelletaan ympäristönsuojelulain 175 §:ää. Haittailmoitusten käsittelyyn liittyy yleensä yksi tai useampia tarkastuksia tai yhteydenottoja haitan aiheuttajaan, mutta vähintään aina vastaus haittailmoituksen tekijälle / palautteen antajalle, jos tämä on jättänyt yhteystietonsa. Vastaava määrä ympäristöhaittailmoituksia on odotettavissa myös vuonna 2020.

4. Yhteistyö viranomaisten kesken

Tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus), poliisi, pelastuslaitos, alueiden käyttöä valvova viranomainen, rakennusvalvontaviranomainen ja Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY). Muita ovat Suomen ympäristökeskus, Tulli ja aluehallintovirasto. Viranomaistapaamisia järjestetään säännöllisesti eri kokoonpanoilla ja niissä käsitellään ajankohtaisia asioita ja kehitetään yhteistyön käytäntöjä. Muulloin yhteyttä pidetään matalalla kynnyksellä aina tarvittaessa. Vuoden 2020 aikana ympäristöpalvelut järjestää ainakin yhden yhteistyöpalaverin edellä mainittujen viranomaistahojen kanssa.

Ympäristöpalvelut osallistuu yleensä tarkastuksille laitoksiin, joiden ensisijainen valvontaviranomainen on ELY-keskus. Ympäristöpalvelut välittää ELY-keskukselle havaitsemansa tai yleisöilmoitusten perusteella saamansa ilmoitukset mahdollisista lupamääräysten rikkomisista ELY-keskuksen ensisijaisesti valvomissa laitoksissa. Ympäristöpalvelut voi tehdä myös oma-aloitteisesti tai ELY-keskuksen pyynnöstä tarkastuksia ELY-keskuksen ensisijai-

sesti valvomiin kohteisiin. Jätehuoltoviranomaisen kanssa yhteistyö liittyy mm. jätteenkeräyksen ja jätteenkuljetuksen valvontaan.

Vuoden 2020 aikana suunnitellaan ja toteutetaan resurssien salliessa 1–2 valvontahanketta yhteistyössä poliisin kanssa. Hankkeessa voidaan tarkastaa esimerkiksi kohteita, joille on asetettu velvoite toiminnassa olevan merkittävän puutteen tai rikkomuksen korjaamiseksi määräajassa.

Pääkaupunkiseudun ympäristönsuojeluviranomaisten kesken käydään säännöllistä vuoropuhelua ja järjestetään yhteistyötapaamisia ympäristövalvonta-asioiden tiimoilta.

Alueiden käyttö ja valvonta -yksiköllä ja ympäristövalvonnalla on yhteisiä valvontakohteita, joissa on tarpeen kehittää yhteistyötä päällekkäisen työn välttämiseksi. Vuoden 2020 aikana jatketaan valvontatapaamisia, kehitetään tiedonvaihtoa, tarkastusten koordinoitua ja toteutetaan yhteistarkastuksia.

Ympäristöpalvelut tekee aktiivisesti yhteistyötä Suomen ympäristökeskuksen ja Tullin kanssa havaitsemiinsa mahdollisiin laittomiin jätteen siirtoihin liittyvissä asioissa. Rakennusvalvontapalveluiden kanssa yhteistyö liittyy lähinnä rakentamisen ja purkamisen haittoihin ja jätehuoltoon.

Mahdollisissa ympäristönsuojelulainsäädännön tai sen nojalla annettujen säännösten rikkomistapauksissa ympäristöpalvelut harkitsee aina ilmoituksen tekemistä poliisille. Esitutkintaprosessin aikana ympäristöpalvelut tekee yhteistyötä poliisin ja syyttäjän kanssa.

5. Kansainvälinen yhteistyö

Pääkaupunkiseudulta on viety ja viedään mm. rakennusjätteitä käsiteltäväksi Viroon. Vuoden 2019 aikana käynnistettiin yhteistyö Viron viranomaisten kanssa jätehuollon valvonnassa tutustumalla Tallinnan kaupungin ympäristövalvontaan. Yhteistyötä jatketaan vuonna 2020. Yhteistyön tarkoituksena on pyrkiä edistämään tiedonvaihtoa maiden viranomaisten kesken ja vähentämään laitonta jätteiden vientiä maasta toiseen.

6. Henkilöstöresurssit

Ympäristövalvonnassa arvioidaan vuonna 2020 olevan käytettävissä henkilöstöresursseja ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisesti valvontatehtäviin noin 14,5 htv (1 htv = 220 htpv), tiimiesimiehet mukaan lukien. Resurssiarviossa on otettu huomioon vuonna 2020 eläkkeelle jäävät henkilöt sekä uuden ympäristönsuojelun tietojärjestelmän käyttöönoton (tarkemmin kohdassa 9) vaatima ao. vastuuhenkilön työpanos.

Maaperäkunnostusten valvontaan on käytettävissä noin 3,75 htv, jätehuollon ja kemikaalien käytön valvontaan noin 4 htv, meluhaittoihin ja ilmansuojeluun liittyvään valvontaan noin 4 htv ja jätevesiin ja vesiensuojeluun liittyvään valvontaan noin 2 htv. Resursseja voidaan siirtää valvontakokonaisuudesta toiseen tarpeen mukaan. Henkilömäärä yliarvioi valvontaresursseja, koska valvontaa tekeville ympäristötarkastajille kuuluu myös muita kuin valvontatehtäviä.

7. Koulutus ja kehittäminen

Henkilöstön jatkuvalla ja monipuolisella kouluttautumisella on keskeinen merkitys valvontasuunnitelman toteutuksessa ja kehittämisessä. Koulutus on tarpeen mukaan ympäristöpalveluiden sisäistä koulutusta tai ulkopuolista koulutusta. Tavoitteena on tuntea ja osata soveltaa keskeistä lainsäädäntöä kullakin valvonnan osa-alueella, kehittää sujuvaa suomen kielen kirjallista ilmaisua, tietotekniikkataitoja sekä vuorovaikutustaitoja.

Tiimeissä pidettävissä vuosittaisissa onnistumiskeskusteluissa esimies arvioi jokaisen työntekijän kanssa edellisenä vuonna toteutuneen koulutuksen ja sen vaikutuksen työhön. Onnistumiskeskustelussa tavoitteena on sopia koulutus- ja kehityssuunnitelma seuraavalle kolmelle vuodelle niin, että tulevaa vuotta koskeva suunnitelma olisi yksityiskohtainen.

Ympäristöpalvelut hankki kesällä 2019 käyttöönsä kuvauskohterin eli dronen. Sen käyttöä on tarkoitus lisätä erilaisissa valvontatehtävissä ja perehdyttää lisää henkilökuntaa kohterin käyttöön.

8. Tietojärjestelmät

Nykytila ympäristöpalveluissa

Asiakkaiden kanssa tehtävä tiedonvaihto tapahtuu valtaosin sähköpostin välityksellä. Hoidettavien asioiden ja tehdyn valvonnan asianmukainen kirjaaminen ja arkistointi hoidetaan niin, ettei tehty työ tai sen yhteydessä saatu tieto katoa. Näin turvataan asianosaisten ja viranomaisten tiedonsaantioikeus sekä ympäristöpalveluiden ja kaupungin sisäinen tiedon siirto.

Ympäristönsuojelun valvontakohteiden tiedot talletetaan ympäristöpalveluissa käytössä olevaan ympäristöterveysvalvonnan ja ympäristövalvonnan Progress-tietokantaan perustuvan Tarkastaja by Digia-tietojärjestelmään. Rekisteri on tarkoitettu viranomaiskäyttöön, mutta tiedot ovat julkisia, ellei tietoa ole erikseen säädetty salassa pidettäväksi. Rekisteriseloste on nähtävissä osoitteessa <http://www.hel2.fi/rekisteriseloste>. Uuteen tietojärjestelmään siirtymisen valmistelu aloitettiin vuonna 2019. Tavoitteena on saada paikkatietopohjainen tietojärjestelmä, mikä mahdollistaa tehokkaamman valvonnan.

Lupa-, ilmoitus- ja lausuntoasiat valmistellaan AHJO-asianhallintajärjestelmässä, jossa myös näihin liittyvät dokumentit säilytetään. Tieto annetuista päätöksistä ja lausunnoista kirjataan myös Tarkastaja-tietojärjestelmään kyseiselle kohdekortille.

Maaperän laatu- ja puhdistamistietoja on tallennettu ympäristöpalveluiden hallinnoimaan Mahvet -tietokantaan, jota käytettiin MicroStation -paikkatieto-ohjelmalla. Tiedot kunnostetuista alueista on siirretty Helsingin kaupungin Intranet-karttatietopalvelun tietokantaan. Myös ympäristölupa- ja rekisteröintikohteet on tallennettu karttapalveluun.

Kytkenät ulkopuolisiin tietojärjestelmiin

Valtion ympäristöhallinto on perustanut paikkatietopohjaisen Maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI). Tietojärjestelmään kerätään tiedot kaikista niistä kohteista, joissa on ollut tai on sellaista toimintaa, joka aiheuttaa pilaantumiskäytön maaperään. Myös kunnostetut alueet merkitään järjestelmään. Helsingin kaupungin ympäristöpalvelut vastaa Helsingin alu-

een maaperätietojen päivittämisestä rekisteriin. Kaupungin hallintokunnilla on tarvittaessa katseluoikeus valtion rekisteriin. Helsingin kaupungin hallintokunnat tallentavat pilaantuneen maaperän tutkimus-, kunnostus- ja päätöstietoja Project Wise –tietokantaan.

Osa ympäristönsuojelun valvontatiedoista (ympäristöluvut, ammattimainen jätteen keräys-toiminta, huvivenesatamien jätehuoltosuunnitelmat, ympäristönsuojelulain 116 §:n mukaiset rekisteröinnit) kirjataan myös ympäristönsuojelun valtakunnalliseen YLVA – tietokantaan.

9. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumista seurataan neljännesvuosittain osana yksikön tulos-suunnitelman seurantaa. Valvontasuunnitelman toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto, jossa verrataan toteutunutta valvontaa suunnitelman mukaiseen valvontaan. Yhteenvedossa tarkastellaan myös valvonnan tarpeen mahdollisia muutoksia. Yhteenveto saatetaan kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston käsiteltäväksi maaliskuun loppuun mennessä.

10. Valvontakohteet vuonna 2020

10.1. Luvan- ja ilmoituksenvaraiset sekä rekisteröitävät toiminnot (valvontaohjelma)

Ympäristönsuojelulain mukaisia kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston toimivaltaan kuuluvia lupa-, ilmoitus- tai rekisteröintivelvollisia pysyviä toimintoja (YSL 27, 115a ja 116 §) on Helsingissä noin 200. Uudenmaan ELY-keskuksen ensisijaisesti valvomia lupakohteita Helsingissä on 69.

Luvanvaraiset ja rekisteröitävät kohteet on valittu tarkastettaviksi vuonna 2015 hyväksytyn valvontaohjelman mukaisesti. Tarkastettavia kohteita on vuonna 2020 yhteensä 32. Näihin eivät sisälly ELY-keskuksen ensisijaisella valvontavastuulla olevat kohteet, joita on vuosittain noin 10.

Vuonna 2020 tulee käsittelyyn arviolta viisi kunnan toimivaltaan kuuluvaa ympäristölupahakemusta. Myös nämä kohteet tarkastetaan hakemusten käsittelyn yhteydessä. Ympäristönsuojelulain 116 §:n mukaisia rekisteröinti-ilmoituksia tulee käsiteltäväksi 2-3. Lausuntoja aluehallintoviraston toimivaltaan kuuluvista lupahakemuksista annetaan noin 10 kpl. Niiden valmistelun yhteydessä voidaan kohteeseen tehdä tarkastus.

10.2. Muut ympäristönsuojelulainsäädännön perusteella valvottavat toiminnot

10.2.1. Jätteisiin ja jätehuoltoon liittyvä valvonta

Vaarallisia jätteitä tuottavat toiminnot

Muita kuin ympäristölupavelvollisia, mutta mahdollista ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavia valvontakohteita ja kohteita, joissa syntyy vaarallisia jätteitä tai paljon tavanomaisia jätteitä, ovat muun muassa moottoriajoneuvokorjaamot, painolaitokset, venetelakat ja metalliteollisuus. Tällaisia toimintoja on Helsingissä noin 500 kappaletta. Niiden tarkastusti-

heys on keskimäärin viisi vuotta. Näiden toimintojen osalta valvonnassa kyse on merkittävässä määrin vaarallisten jätteiden jätehuollon valvonnasta. Jätelain (646/2011) 124 §:n mukaan toimivaltaisen viranomaisen on määräajoin tarkastettava sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa syntyy vaarallista jätettä.

Vuonna 2020 tarkastetaan kohteet, joiden edellisestä tarkastamisesta on kulunut vähintään laitoksen tarkastustiheydeksi määritelty aika (yleensä viisi vuotta). Lisäksi tarkastetaan kohteita, joiden toiminnassa on ollut edellisellä tarkastuksella merkittäviä puutteita tai uusia kohteita, joissa ei ole aiemmin tehty tarkastusta. Kohteita arvioidaan olevan kaikkiaan noin 100.

Kiinteistöjen jätehuollon valvonta

Kiinteistöjen jätehuollon valvontaa tehdään lähinnä haittailmoitusten perusteella tai projektiluonteisesti resurssien niin salliessa. Projektiluonteisten tarkastusten kohteita voivat olla esimerkiksi kiinteistöt, joissa syntyy suuria määriä jätettä. Jätehuollon puutteita koskevia ilmoituksia on tullut vuosittain 30-40.

Tapahtumien roskaantumisen valvonta

Suurista yleisötapahtumista aiheutuu meluhaittojen lisäksi usein roskaantumista. Suurten yleisötapahtumien järjestäjät tekevät ympäristöpalveluille Pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen yleisten jätehuoltomääräysten 37 §:ssä edellytetyn jätehuoltosuunnitelman, minkä perusteella ympäristöpalvelut arvioi mm. jäteastioiden ja jätteiden lajittelun riittävyyttä. Tapahtumien jätehuoltosuunnitelmia arvioidaan tulevan tarkastettavaksi noin 50. Jälkitarkastukset tapahtumapaikkojen ympäristössä koordinoidaan alueiden käytön valvonnan kanssa. Tapahtuman järjestäjän siivousvastuu kattaa yleensä vain varsinaisen tapahtuma-alueen, mutta roskaantumista on usein todettu varsinaisen tapahtuma-alueen ulkopuolellaakin mm. alueen sisääntuloväylien varrella.

Rakennus- ja purkutyömaiden jätehuollon valvonta

Helsingissä rakentaminen on vilkasta, ja siihen liittyvä rakennus- ja purkujätehuollon valvonta vaatii huomiota. Valvonnassa kiinnitetään huomiota erityisesti jätelain 8 §:n mukaisen jättehierarkian sekä jäteasetuksen 16 §:n mukaisten lajitteluvaihtoehtojen noudattamiseen. Rakentajiin pyritään olemaan yhteydessä Lupapisteen kautta jo hankkeiden alkuvaiheissa, minkä lisäksi kohteisiin tehdään tarkastuksia. Jätteiden lajittelussa on parannettavaa erityisesti purku- ja saneeraustyömailla, joten tarkastustoimintaa on suunnattu enemmän niihin. Tarkastuksia tehdään erikokoisille työmaille, painopisteen ollessa kuitenkin suurissa kohteissa. Tarkastus pyritään ajoittamaan työmaan alkuun, jolloin voidaan myös selvittää, miten pölyntorjunta kohteessa toteutetaan. Rakentamisesta voi aiheutua pöly- ja meluhaittoja, roskaantumista ja vesistöhaittoja.

Vuonna 2017 käynnistettiin projekti, jossa isoihin aluerakentamiskohteisiin (Jätkäsaari, Kalasatama, Tripla, Kuninkaantammi, Kruunuvuorenranta) tehtiin tarkastuksia säännöllisesti ilman, että kohteista tulee ympäristöpalveluille haittailmoituksia. Tarkastuksia jatkettiin vuosina 2018-2019 ja jatketaan edelleen vuonna 2020.

Jätteiden maarakennuskäytön valvonta

Uusi ns. MARA-asetus (VNA 843/2017 eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa) tuli voimaan 1.1.2018. Sen nojalla mm. betonimursketta, lentotuhkaa ja pohjatuhkaa voidaan ilmoitusmenettelyllä käyttää maanrakentamisessa korvaamaan luonnon maa-

aineksia. Käytöstä on ilmoitettava alueelliselle ELY-keskukselle ennen toimintaan ryhtymistä. Valvonta on jaettu ELY-keskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Pienten jätemäärien hyödyntämisestä maarakentamisessa, joka ei edellytä MARA-ilmoitusta, tulee tehdä ilmoitus ympäristövalvonnalle ympäristönsuojelumääräysten 14 §:n mukaisesti. Sijoituskohteita on Helsingissä satunnaisesti. Kohteissa pyritään käymään jätteen sijoituksen aikana vähintään kerran. Maarakennuskohteissa käytettävän murskeen ympäristökelpoisuutta valvotaan myös osana betoni- ja tiilijätteen käsittelyä harjoittavien yritysten valvontaa.

Käytöstä poistetut maanalaiset öljysäiliöt

Ympäristönsuojelumääräysten uudistamisen yhteydessä käytöstä poistettujen öljysäiliöiden nostovelvollisuutta lievennettiin. Ympäristönsuojelumääräysten 13 §:ssä veloitetaan kuitenkin edelleen toimittamaan todistus käytöstä poistettavan säiliön puhdistuksesta ja tarkastuksesta ympäristövalvonnalle. Säiliö voidaan velvoittaa poistettavaksi maaperästä, jos on perusteltu syy epäillä, että kemikaalia on päässyt maaperään esimerkiksi säiliön puhki syöpmisen vuoksi. Ympäristövalvonta tekee tarpeen mukaan tarkastuksia kohteisiin, joissa käytöstä poistettu öljysäiliö poistetaan maaperästä. Yhteydenottoja käytöstä poistettavista öljysäiliöistä on aiempina vuosina tullut 40-50, määrän voi jatkossa olettaa jonkin verran pienenevän öljylämmitteisten kiinteistöjen määrän vähentyessä.

Jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonta

Valvonnan tavoitteena on, että jätteitä ulkomaille vievät toimijat ovat hankkineet viennille tarvittavat luvat tai laatineet siirtoa varten tarvittavat asiakirjat ja vienti tapahtuu niiden mukaisesti. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo toimivaltaansa kuuluvia laitoksia jätelain 124 §:n mukaisesti. Jätteitä ulkomaille ovat vieneet rakennusjätteitä vastaanottavat yritykset. Jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskevaa valvontaa tehdään muun laitosten valvonnan ohella, joten tarkastusten määriä ei arvioida erikseen. Asiaan liittyen voi myös tulla ilmoituksia epäillyistä muiden toimijoiden jätteiden viennistä ulkomaille, esimerkiksi yksittäisistä konteista, joihin kerätään mahdollisesti jätteeksi luokiteltavaa tavaraa. Jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonnassa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä Tullin ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa.

10.2.2. Meluhaittoihin ja ilmansuojeluun liittyvä valvonta

Erityisen häiritsevää melua aiheuttavat toiminnot

Ympäristönsuojelulain 118 §:n mukainen ilmoitus erityisen häiritsevää melua aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta on tehtävä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Toiminnot, joista ilmoitus on ainakin tehtävä, on määritelty ympäristönsuojelumääräyksissä. Näiden ilmoitusten johdosta tehdään Helsingissä vuosittain noin 200 päätöstä. Noin kaksi kolmasosaa ilmoituksista koskee maarakentamista tai muuta rakentamista ja loput erilaisia ulkoilmatapahtumia. Murskaus- ja louhintailmoituksia arvioidaan tulevan vuonna 2020 noin 50 kpl. Ilmoitusten määrä riippuu suuresti rakentamisen ja tapahtumavuoden vilkkaudesta. Huomionarvoista on, että viime vuosina melua koskevien haittailmoitusten määrässä on tapahtunut kasvua.

Ilmoitusten johdosta tehdään tarvittaessa tarkastus. Suurin osa tarkastuksista suunnataan pitkäaikaisiin, mittaviin rakennushankkeisiin ja muihin kohteisiin, joiden melu- ja pölypäästöjen sekä tärinän arvioidaan aiheuttavan merkittävää haittaa, joiden välittömässä lähei-

syydessä sijaitsee erityisen herkkiä kohteita tai joissa työmaavesiä johdetaan käsittelyn jälkeen vesistöön tai ojaan.

Kylmäaineiden käytön valvonta

Otsonikerrosta heikentäviä aineita ja fluorattuja kasvihuonekaasuja (F-kaasuja) käytetään mm. kylmäaineina ilmastointi- ja jäähdytyslaitteissa. Otsonikerrosta heikentävien aineiden ja F-kaasujen käyttöä säädelään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksilla (EY) N:o 1005/2009 ja (EY) N:o 842/2006. Näiden asetusten valvonnasta ja niihin liittyvistä huoltohenkilökunnan pätevyysvaatimuksista on Suomessa säädetty ympäristönsuojelulaille ja valtioneuvoston asetuksella 766/2016.

Vuonna 2013 toteutetun kylmäaineiden käytön valvonnan pilottiprojektin jälkeen on vuosittain tarkastettu enintään 10 kohdetta, jotka eivät muutoin kuulu säännöllisen ympäristövalvonnan piiriin. F-kaasuasetuksen soveltamisalan piiriin kuuluvaa kylmätekniikkaa on nykyisin valtaosassa rakennuksista pois lukien asuinrakennukset. Tarkastettavat kohteet on valittu satunnaisesti: Pääosin kohteet ovat olleet toimistorakennuksia, mutta mukana on ollut myös mm. sairaaloita, hotelleja, kauppakeskuksia ja kulttuurirakennuksia. Puutteita laitteiden huoltoa koskevien määräysten noudattamisessa on todettu joka vuosi.

Valvontaa jatketaan vuonna 2020, jolloin on edelleen tarkoitus resurssien salliessa tarkastaa 7 uutta satunnaisotannalla valittua kohdetta, jotka eivät muutoin kuulu säännöllisen ympäristövalvonnan piiriin. Muuten valvontaa tehdään muun laitosten valvonnan yhteydessä. Lisäksi elintarvikevalvonnan kanssa pyritään tiivistämään yhteistyötä.

Rakennustyömaiden valvonta

Helsingissä rakentaminen ja purkaminen on vilkasta ja erityisesti purkutyömaiden aiheuttamiin pöly- ja meluhaittoihin joudutaan aika ajoin puuttumaan. Ympäristönsuojelumääräysten uudistamisen yhteydessä julkisivutöitä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta ympäristöpalveluille luovuttiin, mutta määräysten 19 §:ssä on edelleen julkisivutöitä koskevia velvoitteita. Tarkastuksia kohteisiin tehdään haittailmoitusten perusteella. Haittailmoituksia on viime vuosina tullut vain muutamia. Tarkastuksia koordinoidaan yhteistyössä alueiden valvonnan kanssa.

Vuonna 2017 käynnistettiin projekti, jossa isoihin aluerakentamiskohteisiin (Jätkäsaari, Kalasatama, Tripla, Kuninkaantammi, Kruunuvuorenranta) tehtiin tarkastuksia säännöllisesti ilman, että kohteista tulee ympäristöpalveluille haittailmoituksia. Tarkastuksia jatkettiin vuosina 2018-2019 ja jatketaan edelleen vuonna 2020. HSY on mitannut ilman hiukkaspitoisuuksia Kalasatamassa vuonna 2018 ja Jätkäsaarella vuonna 2019. Tuloksia hyödynnetään valvonnan toteutuksessa ja tulosten arvioinnissa.

10.2.3. Pilaantuneen maaperän puhdistamiseen liittyvä valvonta

Pilaantuneen maaperän puhdistamisesta tehdään pääsääntöisesti ympäristönsuojelulain 136 §:n mukainen ilmoitus ympäristönsuojeluviranomaiselle. Helsingin alueella toimivalta ilmoitusten käsittelyyn on siirretty valtion ympäristövalvontaviranomaiselta kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Yksikön päällikkö tekee ilmoitusten johdosta vuosittain 15-20 päätöstä. Ilmoituspäätöksen saaneille kunnostuskohteille arvioidaan tehtävän 40-50 tarkastusta vuonna 2020. Tämä luku pitää sisällään sekä ensi vuoden päätökset että aiemmat päätökset.

Pilaantuneen maaperän pieniä ja ennakoimattomia kunnostuksia tehdään usein muun rakennustoiminnan yhteydessä ympäristöpalveluiden tarkastuksen perusteella. Ympäristöpalvelut tekee vuosittain noin 20-30 tarkastusta tällaisille kunnostuskohteille.

Osassa ilmoitus päätöksen saaneista kunnostuskohteista kunnostus alkaa vasta myöhemmin ja osa kunnostuksista voi jatkua vuosiakin. Pilaantuneen maaperän puhdistamisen valvontaan liittyen annetaan vuosittain noin 150 lausuntoa (mm. tarkastusmuistiot, suunnitelmien tarkastaminen ja loppulausunnot).

10.2.4. Jätevesien käsittelyyn ja vesiensuojeluun liittyvä valvonta

Kiinteistöjen jätevesien käsittely

Ympäristönsuojelulakia ja valtioneuvoston asetusta 157/2017 talousjätevesien käsittelystä vesilaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla (ns. hajajätevesiasetus) muutettiin keväällä 2017. Sääntelyä lievennettiin joiltakin osin aiemmasta. Jos kiinteistö on enintään sata metriä vesialueista tai pohjavesialueella, jätevesijärjestelmän uusimisen määräaika oli 31.10.2019. Muilla alueilla kiinteistöjen jätevesijärjestelmä tulee kunnostaa vasta tiettyjen isojen remonttien yhteydessä.

Puhdistusvaatimukset tulee täyttää, jollei kiinteistölle ole myönnetty poikkeamista velvoitteen täyttämistä. Puhdistusvelvoitteen täyttämistä voi hakea ympäristönsuojeluviranomaiselta poikkeamista. Vuonna 2020 kiinteistökohtaisista jätevesien käsittelyvaatimuksista poikkeamista koskevia hakemuksia tulee vireille arviolta muutamia.

Lisäksi ympäristövalvonta antaa lausuntoja rakennusvalvontapalveluille maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin lupahakemuksiin liitettävistä jätevesijärjestelmien suunnitelmista.

Jokaisen hakemuksen ja lausuntopyynnön käsittelyn yhteydessä kohteeseen pyritään tekemään tarkastus.

Vesilain mukaiset kohteet

Vesilain (587/2011) mukainen valvonta kohdistuu esimerkiksi vesistö- ja vesistöalueiden rakentamiseen, vesistön täyttämiseen ja ruoppauksiin sekä kaapeleitten ja johtojen asentamiseen mereen. Vesilain mukaista lupaa haetaan aluehallintovirastolta, ja ilmoitukset pienimuotoisista ruoppauksista tehdään Uudenmaan ELY-keskukselle. Rakennuskohteita valvoo ELY-keskuksen ohella ympäristöpalvelut. Kohteiden työnaikaisia tarkastuksia tehdään mahdollisuuksien mukaan kohteesta riippuen vähintään kerran toteutumisaikana. Tarkastuksia on vuosittain noin 5.

Vesihuoltolain mukaiset kohteet

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena. Ympäristöpalveluiden tehtävänä on valvoa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitoksen viemäriin ja vesijohtoon ja käsitellä vesihuoltolain 11 §:n mukaisia vesijohtoja ja jätevesiviemäreitä koskevia vapautushakemuksia sekä 17 c §:n mukaisia hulevesiviemäriä koskevia vapautushakemuksia. Valvontakohteet tulevat ympäristöpalveluissa vireille lähinnä rakennusvalvontapalveluissa käsittelyssä olevien maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten lupien tai naapurivalitusten myötä sekä HSY:n saneeratessa tai rakentaessa hulevesilinjoja. Lupakäsittelyn yhteydessä

kohteeseen tehdään aina paikallakäynti. Vesihuoltolain mukaisia kohteita on tullut vireille vuosittain noin 50 kpl.

Vesihuoltolain mukaiset vapautushakemukset ja ilmoitukset ovat aiemmin koskeneet useimmiten hulevesien käsittelyä. Vuoden 2020 kuluessa on mahdollista, että vapautushakemukset koskevat enenevässä määrin myös jätevesiviemäriin liittymistä.

Eläinsuojat

Helsingissä on noin 25 hevostallia, joista yhdeksän sijaitsee kahdessa suuressa tallikeskitymässä Ruskeasuolla ja Tuomarinkartanossa. Näiden lisäksi Helsingissä on kolme muuta merkittävää eläinsuojaa. Vain yksi eläinsuoja on niin suuri, että sen toiminta vaatii ympäristöluvan. Lisäksi Helsingissä on ympäristöluvalla luvitettu eläintarha.

Eläinsuojien valvonnassa sovelletaan ympäristönsuojelulain ohella valtioneuvoston asetus 1250/2014 sekä ympäristönsuojelumääräysten 7 §:ää. Tarkastuksia tehdään ensisijaisesti uusiin kohteisiin, ja tarpeen mukaan kohteisiin, joiden toiminnassa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kaikilla eläinsuojilla pyritään käymään tarkastuksella vähintään kerran 10 vuodessa.

Rakennustyömaat

Erilaisilla työmailla syntyvien vesien poistamisessa tulee menetellä Helsingin kaupungin työmaavesiohjeen mukaan, jotta poistovesistä ja niiden sisältämistä haitta-aineista tai ominaisuuksista ei aiheudu haittaa vesistöille tai muulle ympäristölle ja rakenteille. Työmaiden valvonnassa kiinnitetään huomiota asianmukaiseen työmaavesien käsittelyyn.

10.2.5. Kemikaalien käsittelyyn liittyvä valvonta

Kemikaalilain (599/2013) 11 §:ssä on säädetty ELY -keskuksen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävistä mm. REACH-asetuksen valvonnassa. Sen mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo REACH-asetuksen noudattamista kemikaalien ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan yhteydessä. Tarkastuksissa valvotaan aineen käytölle esitettyjä käyttöolosuhteita ja turvallisuustoimia koskevan REACH-asetuksen 14 ja 37 artiklan, luvanvaraisten aineiden käyttöä koskevan VII osaston ja aineen rajoituksia koskevan 67 artiklan säännösten noudattamista.

Valvontatarkastusten yhteydessä kiinnitetään huomiota vaarallisten kemikaalien varastointiin ja niiden asianmukaiseen merkitsemiseen. Ympäristönsuojelumääräysten 11 ja 12 §:ssä on vaatimuksia kemikaalien varastoinnille ja polttonesteen tankkauspaikoille. Yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa tarkastetaan tarpeen mukaan alle 10 m³:n säiliötilavuuden jakelupaikkoja ja niihin liittyviä suunnitelmia (alle 10 m³:n jakelupisteet eivät ole ympäristönsuojelulain 116 §:n mukaisesti ilmoitusvelvollisia). Tällaisia kohteita arvioidaan tulevan käsittelyyn noin viisi. Myös työmaatarkastusten yhteydessä selvitetään, millaisia polttoainesäiliöitä työmailla käytetään ja miten onnettomuksiin on varauduttu.